

9. Методика розрахунку викидів забруднюючих речовин та парникових газів у повітря від транспортних засобів: Наказ Держкомстату України від 13.11.2008 р., № 452. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://uazakon.com/documents/date_3a/pg_gmcywc/.

10. Огородник І.М. Удосконалення управління чистотою атмосферного повітря України / І.М. Огородник, З.П. Двудіт // Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного ін-ту. – Сер.: Економічні науки. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.xktei.km.ua/naukova-diyalnist/naukovi-vidannya/zbirnik-naukovih-prac.htm>.

Двудіт З.П. Методические подходы к оценке эколого-экономического управления системой охраны атмосферного воздуха на предприятиях железнодорожного транспорта

Исследована проблема состояния загрязнения атмосферного воздуха и определены основные источники загрязнения атмосферного воздуха. На основании анализа деятельности Донецкой железной дороги в этой сфере за 2011-2013 гг. установлены объемы выбросов загрязняющих веществ в атмосферный воздух, обнаружена динамика выбросов загрязняющих веществ стационарными и передвижными источниками. Осуществлена экономическая оценка природоохранной деятельности и мероприятий и рассмотрена динамика сборов, в т.ч. экологических налогов, за выбросы загрязняющих веществ. Впервые предложены методические подходы к оценке эколого-экономического управления системой охраны атмосферного воздуха, а именно: факторы влияния стационарных и передвижных источников на загрязнение атмосферного воздуха, принципиальная схема управления системой охраны атмосферного воздуха, алгоритм проведения экономической оценки воздействия предприятий железнодорожного транспорта на состояние загрязнения атмосферного воздуха.

Ключевые слова: эколого-экономическое управление, экономическая оценка, предприятие железнодорожного транспорта, система охраны атмосферного воздуха.

Dvudyt Z.P. Methods Approaches to Evaluation of Ecological and Economic Management of the Air Protection System on Railway Transport Enterprises

The problem of air pollution condition is analyzed and the main sources of air pollution are described. Based on the analysis of the Donetsk railway activity in this area for the period of 2011-2013 are established the volume of pollutants emissions into the atmosphere, the dynamics of pollutant emissions from stationary and mobile sources are founded. The economic evaluation of environmental activities and actions were done. The dynamic of fees, including environmental taxes for pollutants emissions are reviewed. The author at first proposed methods approaches to evaluation of ecological and economic management of the air protection system. Among them the influence factors on air pollution by stationary and mobile sources; principle scheme the management system of air protection, algorithm of the economic evaluation influence on railway transport enterprises on the condition of air pollution.

Keywords: ecological and economic management, economic evaluation, railway transport enterprise, air protection system.

УДК 339.178.3

Студ. Ю.Ю. Богач; доц. Х.С. Передало, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

ФАКТОРИНГ ЯК МЕТОД ПОПЕРЕДЖЕННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ

Наведено трактування терміна "факторинг" різними авторами, розглянуто його завдання, зазначено роль факторингових операцій у попередженні валютних ризиків, проаналізовано тенденції та динаміку ринку факторингу в Україні, зокрема структуру джерел фінансування факторингових операцій та розподіл обсягу наданих фінансових послуг за укладеними договорами факторингу для основних галузей економіки, зазначено переваги експортера, банку-фактору та покупця (боржника) при використанні факторингу у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності, перераховано рекомендації щодо ефективного використання факторингу в сучасних умовах.

Ключові слова: факторинг, валютний ризик, дебіторська заборгованість, ринок факторингу, зовнішньоекономічна діяльність.

Постановка проблеми. Виконання угоди про асоціацію між Україною та ЄС створює сприятливі передумови для подальшої інтеграції в Європейський Союз. Це, своєю чергою, стимулює вітчизняних керівників компаній переглянути методи співпраці з іноземними контрагентами, зокрема у сфері оптимізації ризиків.

Серед ризиків, з якими доводиться стикатися українським підприємствам, які ведуть активну зовнішньоторговельну діяльність, особливе місце належить валютному ризику. Він полягає у загрозі виникнення збитків через зміни курсу іноземних валют відносно валюти балансу компанії. Потенційний дохід компанії безпосередньо залежить від рівня валютного ризику, і несприятлива зміна курсів може призвести до серйозних втрат [1]. Тому на сьогодні, коли підприємства не в змозі своєчасно проаналізувати валютний ризик та наражаються на нього, актуальним постає питання управління цим ризиком за допомогою різноманітних інструментів, одним з яких є факторинг.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Сутність і процес факторингових операцій розглянуто у наукових працях С. Науменкова, С. Міщенко [2], Т. Панкевич [3], Р. Малимоненко [4], В. Смачило [5] та ін. У дослідженнях О.І. Ступницького, В.М. Коверди [6], Ю.С. Скакальського [7], Т.Е. Беялова [8] розкрито теоретичні та практичні аспекти розвитку факторингу в Україні. З-поміж зарубіжних авторів, що зробили вагомий внесок у розвиток дослідження факторингу як методу попередження валютних ризиків, доцільно виокремити доробок таких науковців, як Е.Н. Кокс і Дж.А. Мак-Кензі [11] та К.Ф. Хагенмюллер [12].

Метою роботи є дослідження факторингу як методу попередження валютних ризиків та можливості його застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. З економічного погляду, факторинг – це операція, що має кредитний характер та характеризує фінансові відносини, що виникають між контрагентами у процесі реалізації товарів і послуг на умовах комерційного кредиту [2]. Ця операція максимально враховує інтереси сторін і є перспективним напрямом розвитку як для банків, що ним займаються, так і для їхніх клієнтів. Т. Панкевич вважає факторинг комплексом фінансових послуг, що полягають у передачі права вимоги коштів (дебіторської заборгованості) за поставлену продукцію або надані послуги банку (фактору) і одержанні постачальником негайної оплати [3]. Р. Малимоненко робить акцент у тлумаченні факторингу на тому, що це фінансова операція, яка відрізняється від кредитування тим, що є доцільною виключно для підприємств, які мають високу ліквідність фінансово-господарської діяльності [4].

Поряд з основною функцією факторингу, яку чітко простежують у визначенні самого поняття, В. Смачило та Є. Добровська виокремлюють ще такі завдання: покриття ризиків, пов'язаних зі зміною валютного курсу, управління дебіторською заборгованістю клієнта, надання консалтингових послуг фактору власнику дебіторської заборгованості [5].

Аналізуючи практику вітчизняних вчених, можна побачити, що факторинг доволі широке поняття, а в межах нашого дослідження факторинг є фінан-

совою операцією, яка дає змогу постачальникові (експортеру) мінімізувати валютні ризики або перекласти їх на банк-фактор та отримати кошти за свою дебіторську заборгованість. Факторинг хоча й нова операція для фінансового ринку України, але вже встигла зайняти важливу роль у сфері банківських послуг. Це високотехнологічна послуга, якою не можуть займатися фактори, що не мають достатнього досвіду, технологій і кваліфікації. Її також не здійснюють спонтанно, тому, у більшості випадків, факторингові компанії є підрозділами банків і банківських структур [6].

Станом на 01.10.2014 р. кількість українських компаній, що мали право на надання факторингових послуг, становила 181. Середній та малий бізнес був основним споживачем факторингу у 2014 р., оскільки постійно потребував поповнення оборотних коштів [7, 8]. Обсяг факторингових операцій протягом III кварталу 2014 р. збільшився майже на 50 % (2428,1 млн грн) та станом на 01.10.2014 р. становив 7445,4 млн грн. Кількість договорів факторингу, укладених протягом третього кварталу 2014 р., становила 4686 од. Найбільша кількість укладених угод було зафіксовано у IV кварталі 2013 р. (рис. 1) [9].

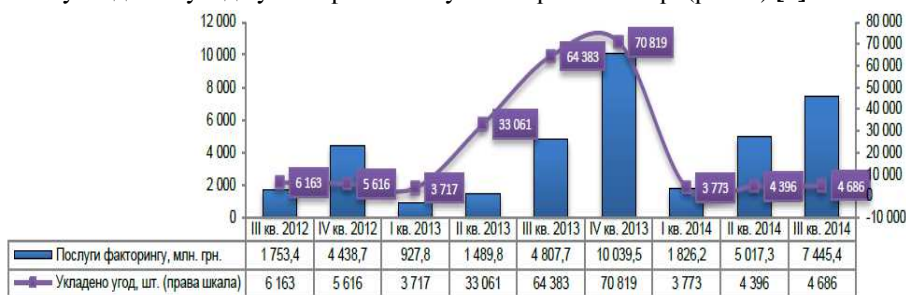

Рис. 1. Динаміка ринку послуг з факторингу в Україні за період III кв. 2012 р. – III кв. 2014 р.

Динаміку джерел фінансування факторингових операцій в Україні протягом 2012-2014 рр. наведено в табл. [9].

Табл. Динаміка джерел фінансування факторингових операцій в Україні

Джерела фінансування, млн грн	IX міс. 2012 р.	IX міс. 2013 р.	IX міс. 2014 р.	Відхилення (IX міс. 2013 р./IX міс. 2014 р.)	
				млн грн.	%
Власні кошти	4 799,3	2 294,6	8 139,7	5 845,1	254,7 %
Позичкові кошти юридичних осіб	1 037,9	228,6	518,7	290,1	126,9 %
Банківські кредити	1 155,2	2 194,1	4 561,1	2 367,0	107,9 %
Інші джерела	274,2	90,4	1 068,9	978,5	1082,4 %
Всього	7 266,6	4 807,7	14 288,4	9 480,7	197,2 %

У частках структуру джерел фінансування факторингових операцій представлено на рис. 2. Як видно з цього рисунку, у 2014 р. фінансування операцій з факторингу за рахунок власних коштів збільшилось на 9,3 %, а фінансування за рахунок банківських кредитів, навпаки, зменшилось на 13,7 %. Основними джерелами фінансування факторингових операцій станом на 01.10.2014 р. залишилися власні кошти та банківські кредити (див. табл.).

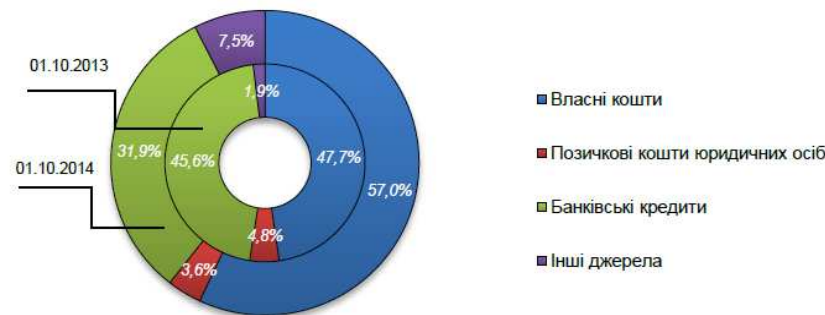

Рис. 2. Структура джерел фінансування операцій з факторингу в Україні станом на 01.10.2013 р. та 01.10.2014 р. [9]

Розподіл обсягу наданих фінансових послуг за укладеними договорами факторингу для основних галузей економіки за період 01.10.2013 р. та 01.10.2014 р. наведено на рис. 3.

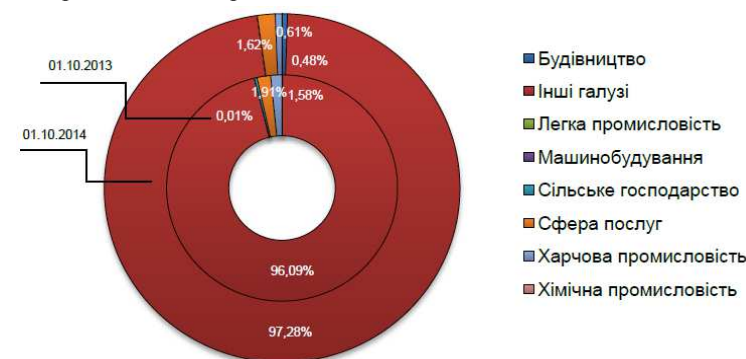

Рис. 3. Структура укладених договорів з факторингу в Україні за основними галузями економіки станом на 01.10.2013 р. та 01.10.2014 р. [9]

Як і в попередньому періоді, найбільшу частку (97,28 %) продовжують становити "інші" галузі, які на думку аналітиків фінансового ринку України формують торговельні галузі (торговельне фінансування). Швидкий розвиток ринку факторингу в Україні демонструє той факт, що факторинг є популярною фінансовою операцією, яка дає змогу керівництву і працівникам компанії-клієнту сконцентруватися на виробничих проблемах, максимізувати прибуток та мінімізувати валютні ризики.

Для того, щоб зробити факторингові послуги більш ефективними в Україні, потрібно [10]: урегулювати законодавчо-нормативну базу шляхом прийняття Закону України "Про факторинг"; підвищити кваліфікацію працівників щодо проведення факторингових операцій; підтримувати учасників факторингового бізнесу; популяризувати факторинг як фінансовий інструмент серед підприємців у різних регіонах країни; укладати більше факторингових операцій з підприємствами малого та середнього бізнесу; підтримувати розвиток факторингових компаній, для яких цей вид операцій є профільним за участю держави.

Факторинг як метод попередження валютних ризиків прискорює одержання більшої частини платежів та гарантує повне погашення заборгованості, беручи до уваги курсову різницю. Широке застосування факторингу як інструменту боротьби з валютними ризиками – наче зелене світло для європейських інвесторів, які, своєю чергою, можуть покращити фінансове становище не тільки підприємства, в яке вкладають гроші, але й всієї країни.

Перевагами факторингу для постачальника (експортера) є [11, 12]: отримання додаткового фінансування; збільшення товарообігу та додатковий прибуток від збільшення обсягу продажу; захист від втрат у разі несплати / несвочасної оплати боргу дебіторами; захист від валютних ризиків; покращення ділового іміджу та платоспроможності через можливість проведення своєчасних розрахунків зі своїми кредиторами.

Основними перевагами факторингу для банку-фактора є [11, 12]: додаткова можливість збільшення клієнтської бази за допомогою залучення на обслуговування платоспроможних покупців (дебіторів) постачальника; диверсифікація кредитного ризику між покупцями (дебіторами); можливість для банку отримати додаткові джерела доходів. Покупець (боржник), своєю чергою, отримує такі плюси від здійснення факторингових операцій, а саме [11, 12]: вигідніші умови оплати, які не потребують відволікання грошових коштів у разі передоплати; збільшення купівельної спроможності.

Висновки. Факторинг як фінансовий інструмент, використовують не тільки як більш прогресивну форму кредиту, але й для захисту всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від можливих ризиків, що супроводжують експортно-імпортні операції. Беручи до уваги зростання обсягів факторингових послуг в Україні й те, що згідно з європейськими нормами важливим елементом факторингу є його здатність попереджати валютні ризики, необхідно забезпечити розвиток факторингу як методу нейтралізації ризику й на вітчизняному ринку. Це сприятиме ефективній взаємодії всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та мінімізує вплив ризику на фінансовий результат компанії.

Література

1. Офіційний сайт корпоративного менеджменту. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.cfin.ru/management/finance/payments/currency_risks.shtml.
2. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг : навч. посібн. / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К. : Вид-во "Знання", 2010. – 532 с.
3. Панкевич Т. Застосування факторингу в Україні: порівняння з традиційними формами кредитування / Т. Панкевич // Наукові записки Тернопільського національного економічного університету : зб. наук. праць. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ. – 2006. – Вип. 16. – С. 170-174.
4. Малимоненко Р.А. Особливості вітчизняного факторингу / Р.А. Малимоненко // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 1(3). – С. 71-75.
5. Смачило В. Сутність та роль факторингу в сучасних умовах / В. Смачило, Є. Дубровська // Персонал : зб. наук. праць. – 2007. – № 4. – С. 75-78.
6. Ступницький О.І. Сучасний факторинг: ефективність торговельних операцій та управління корпоративними фінансами : навч. посібн. / О.І. Ступницький, В.М. Коверда. – К. : Вид-поліграф. центр "Київський університет", 2010. – С. 255.
7. Скакальський Ю.С. Факторинг як інструмент підвищення платоспроможності вітчизняних підприємств / Ю.С. Скакальський // Тези доповідей. – К. : Вид-во УкрІНТЕІ, 2006. – С. 256.
8. Белялов Т.Е. Аналіз форм і методів управління дебіторською заборгованістю у складі оперативних фінансових активів корпорації / Т.Е. Белялов // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – 2005. – № 9 (51). – С. 30-36.

9. Офіційний сайт національного рейтингового агентства "Рюрік". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rurik.com.ua/news/5113-nonbank.html>.

10. Погорелова Т.О. Особливості факторингу як інструменту мінімізації дебіторської заборгованості / Т.О. Погорелова, Г.П. Ляшенко // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". – Сер.: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х. : Вид-во НТУ "ХПІ". – 2013. – № 67(1040). – С. 145-150.

11. Anthony N. Cox. MacKenzie. International Factoring / Anthony N. Cox and John A. – L. : Euromoney Publication, 1986. – S. 112.

12. Hagemuller K.F. Handbuch des nationalen und internationalen Factoring / K.F. Hagemuller, H.J. Sommer, U. Brink. – Frankfurt : Knapp, 1997. – 540.

Богач Ю.Ю., Передало К.С. Факторинг как метод предупреждения валютных рисков

Приведены толкования термина "факторинг" различными авторами, рассмотрены его задачи, указана роль факторинговых операций в предупреждении валютных рисков, проанализированы тенденции и динамика рынка факторинга в Украине, в частности структура источников финансирования факторинговых операций и распределение объема предоставленных финансовых услуг по заключенным договорам факторинга в разрезе основных отраслей экономики, указаны преимущества экспортера, банка-фактора и покупателя (должника) при использовании факторинга в процессе осуществления внешнеэкономической деятельности, перечислены рекомендации по эффективному использованию факторинга в современных условиях.

Ключевые слова: факторинг, валютный риск, дебиторская задолженность, рынок факторинга, внешнеэкономическая деятельность.

Bogach Yu.Yu., Peredal K.S. Factoring as a Method of Preventing Currency Risks

The interpretation of the term "factoring" by various authors is presented. Its task and the role of factoring in the prevention of currency risk are considered. The trends and dynamics of the market factoring in Ukraine, in particular the structure of financing sources of factoring operations and distribution volume of financial services provided under the contracts factoring by major economic sectors, are analysed. The benefits of the exporter, the bank-factor and the buyer (debtor) using factoring in the implementation of foreign trade activities, are listed. Some recommendations for the effective use of factoring in current conditions are offered.

Keywords: factoring, currency risk, receivables, factoring market, foreign economic activity.

УДК 336.572.3 Аспір. Т.С. Гавриляк¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Описано та проаналізовано особливості формування фінансово-інвестиційного потенціалу страховими компаніями зарубіжних країн. Зокрема, здійснено аналіз валютних страхових премій країн Європи та Латинської Америки. Серед європейських країн особливу увагу приділено Великобританії, Франції та Італії як лідерам зі збирання страхових платежів. Також у діяльності страхових компаній світу виділено інвестиційну складову, яка є основною поруч зі страховими операціями. Проаналізовано інвестиційні операції страховиків світу та вивчено склад інвестиційного портфеля.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, фінансовий потенціал страховика, страховий ринок, страхова компанія, страхові резерви, страхові премії.

¹ Наук. керівник: проф. Й.П. Володимир, канд. екон. наук